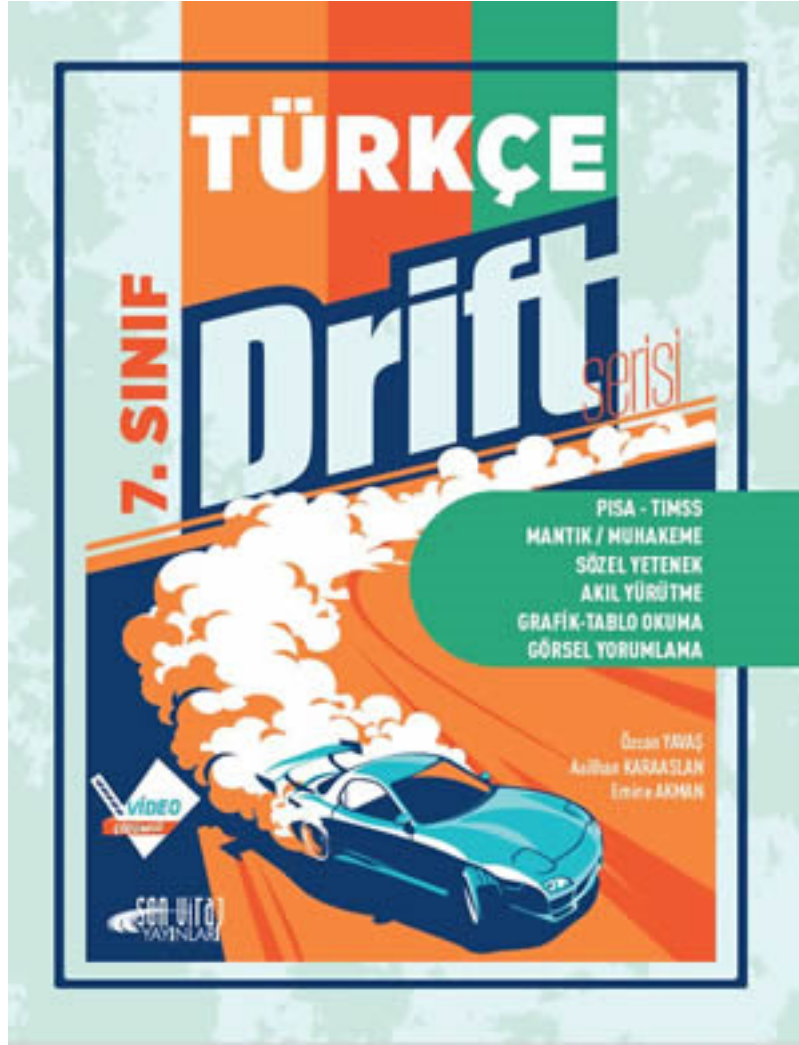
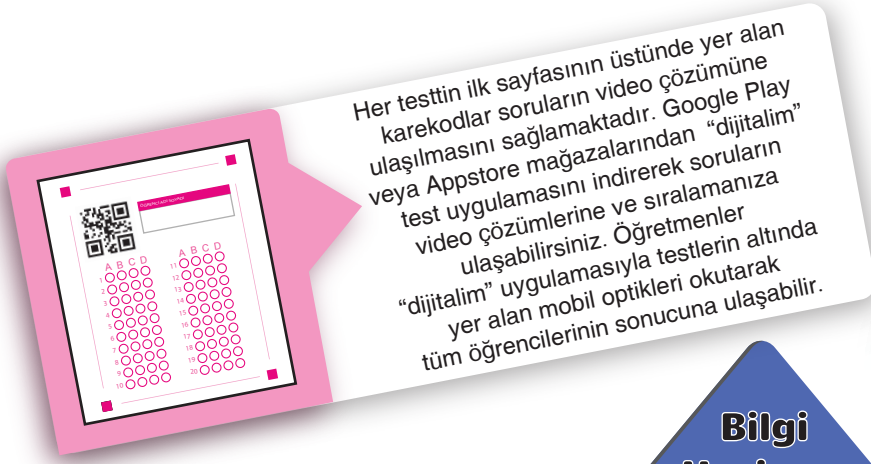

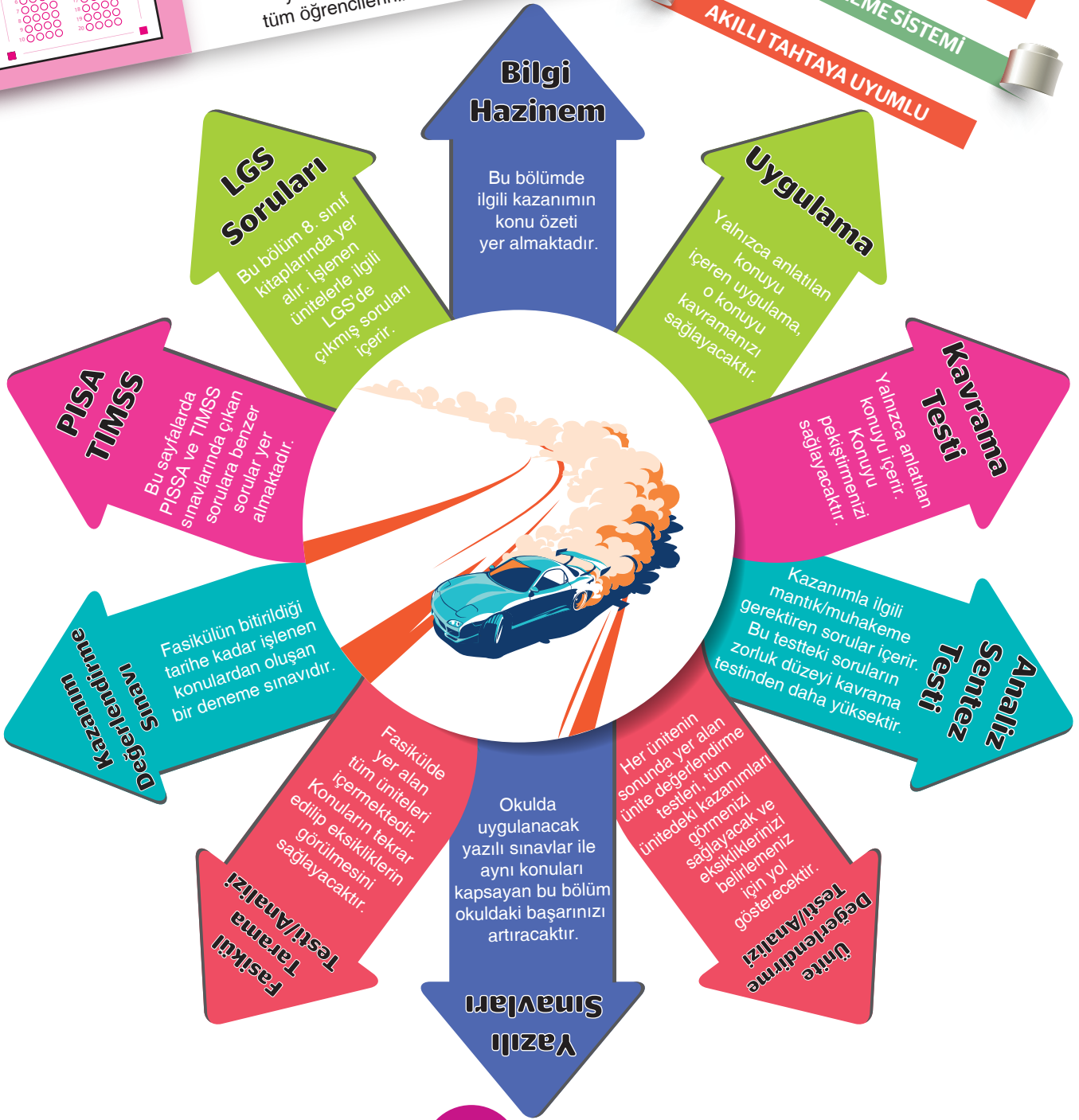

YENİ MÜFREDATA UYGUN

TAM HÜCRELEME SİSTEMİ

AKILLI TAHTAYA UYUMLU

7

BİLGİ HAZİNE
SAYISI

7

UYGULAMA
SAYISI

188

SORU SAYISI

Copyright ©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun,
bu kitabın tamamının ya da bir kısmının,
kitabı yayımlayan yayınevinin önceden
izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi
ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması,
yayımlanması ve depolanması yasaktır.

170719 – B2

ISBN: 978-605-7585-08-0

Genel Yayın Yönetmeni
Selim AKGÜL

Yazarlar
Asilhan KARAASLAN / Ahmet İlhan DURSUN
İlay Aybala YILDIRIM / Özcan YAVAŞ

Editör
Binnur YILMAZ

Dizgi
Son Viraj Dizgi Birimi

Basım Yeri

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Son Viraj Yayınları olarak hedefi yüksek olan öğrencilere rehber olmak ve onların başarı seviyesini yükseltmek için yola çıktık. Değişen sınav sistemiyle birlikte ortaya çıkan yeni nesil sorularla kitaplarımızı oluşturarak sizleri bu sınavlara en iyi şekilde hazırlamayı istiyoruz.

Kitaplarımızı hazırlarken Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan öğretim programlarındaki kazanımları esas alıyoruz. Soruları bu kazanımlar çerçevesinde hazırlıyor, tüm kazanımlara kitaplarımızda yer veriyoruz. Bunu yaparken kazanım dışına asla çıkmıyoruz. Testleri mantık, muhakeme, analiz, sentez gerektiren sorularla oluşturuyoruz. Yeni nesil olarak adlandırılan bu tip sorularla öğrencilerimizin analitik düşünerek bilgilerini günlük hayata aktarabilmelerini amaçlıyoruz.

Bloom taksonomisine uygun olarak “tam öğrenme” modeliyle hazırladığımız özet konu anlatım, uygulama, kavrama, analiz-sentez, ünite değerlendirme testi ve analiziyle oluşturduğumuz “Drift Serisi” öğrencilerimizi bilgi düzeyinden sentez düzeyine çıkarıyor. Kolaydan zora şeklinde hazırlanan bu testler sayesinde başarı basamaklarını kolaylıkla aşacağınızı düşünüyoruz.

Ünite değerlendirme testleri şeklinde hazırladığımız “OFF-ROAD Serisi” ile son tekrarı da yaparak öğrencilerimizi hedeflerine bir adım daha yaklaştırıyoruz. Deneme sınavlarıyla da sizleri sınav seviyesinden daha üst seviyelere taşıyarak sınavlarda karşılaşacağınız hiçbir soru karşısında zorlanmadan başarılı sonuçlar elde edeceğinizi düşünüyoruz.

Son Viraj Yayınları ile çıktığınız bu yolculukta hedefinize ulaşmanızı diliyor, size bu yolda rehberlik yapmaktan onur duyuyoruz.

Selim AKGÜL

Genel Yayın Yönetmeni

İçindekiler

3. ÜNİTE

PARAGRAFİN ANLAMI VE YORUMU

Anlatım Biçimleri ve Düşünceyi Geliştirme Yolları.....	7
Paragrafta Yapı	15
Paragrafta Konu, Başlık, Ana düşünce.....	23
Paragrafta Yardımcı Düşünce	31
Metin Türleri.....	41
Görsel / Grafik Okuma.....	49
Sözel Yetenek / Muhakeme / Akıl Yürütme	59
2. Fasikül Tarama Testi	69
2. Fasikül Tarama Testi Analizi	75
TIMSS-PISA	77
Cevap Anahtarı	79

3. ÜNİTE

Paragrafın Anlamı ve Yorumu

Anlatım Biçimleri ve Düşüncüyü Geliştirme Yolları

Paragrafta Yapı

Paragrafta Konu, Başlık, Ana Düşünce

Paragrafta Yardımcı Düşünce

Metin Türleri

Görsel / Grafik Okuma

Sözel Yetenek / Muhakeme / Akıl Yürütme

Ünite Değerlendirme Testi

Ünite Değerlendirme Testi Analizi

KAZANIMLAR

7.3.20. Metinle ilgili sorular sorar.

7.3.21. Metindeki hikâye unsurlarını belirler.

7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.

7.3.23. Metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.

7.3.24. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.

7.3.25. Metinler arasında karşılaştırma yapar.

Bilgi Hazinesi

Anlatım Biçimleri

- ➔ **Açıklama:** Bilgi vermek amacıyla yazılan yazılarda kullanılır. Ele alınan konuyu inandırıcı kılar. Makale gibi bilimsel içerikli yazılarda başvurulur.
- ➔ **Tartışma:** Fikirleri değiştirmek, başka bir düşünceyi kabul ettirmek amacıyla başvurulanan anlatımdır.
- ➔ **Öyküleme:** Olay, yer, zaman ve kişilerin bulunduğu anlatımlardır. Eylemlere çokça yer verilir. Hareket ön plandadır.
- ➔ **Betimleme:** Okuyucunun gözünde bir tablo, resim oluşturacak şekilde yapılan anlatımlardır.

Düşünceyi Geliştirme Yolları

- ➔ **Tanımlama:** "Nedir?" sorusuna cevap verir. Tanım genellikle metnin giriş kısmında yapılır.
- ➔ **Örnekleme:** Konunun daha anlaşılır hâle gelmesi için örneklere başvurur.
- ➔ **Karşılaştırma:** Kavram, olay, durumlar arasında benzerlik ya da farklılıkların ortaya konmasıdır.
- ➔ **Benzetme:** Aralarında ilgi bulunan en az iki unsurdan zayıf olanın güçlü olana benzetilmesidir.
- ➔ **Tanık Gösterme:** Tanınan, bilinen bir kişinin anlatılan konuyla ilgili düşüncelerine yer verilmesidir.
- ➔ **Sayısal Verilerden Yararlanma:** Konuyu inandırıcı kılabilmek için konuyla ilgili nicel ifadelerle yer vermektir.

A. Aşağıda verilen metinlerin anlatım biçimlerini verilen boşluklara yazınız.

1.

Türkçe bilim dili olamaz mı? Bazıları buna imkânsız gözyle bakıyor. Neden olmasın? Türkçe zengin bir dil. Ayrıca hiçbir dil ortaya bilim dili olarak çıkmamıştır. Burada asıl mesele Türkçenin gücü değil. Onu bilim dili hâline getirecek bilimin oluşabilmesidir. Evet efendim, Türkçe köklü bir yapıya ve tarihe sahip. Bilim dili olabilmek için bilim ortaya koyulmasını bekliyor. Kimse bunun aksini bu sözlerimden sonra iddia edemez sanırım.

2.

Sabahın erken saatlerinde bütün mahallede bir çığlık sesi duyuldu. Herkes işine, okuluna gitmek için yeni yeni uyanıyordu. Ses, mahalle bakkalı Rabia Hanım'dan geliyordu. İmdatına ilk önce komşusu fırıncı yetişti. Rabia Hanım içeriye hırsız girdiğinden şüphe etmiş etrafı dağınık görünce. Küçük bir araştırma yaptılar. Kasada bir eksik yoktu. Ürünlerde de azalma olmamış. Kısa süre sonra arka raflardan birinin altında mahallenin arsız kedisini buldular. Bir şekilde içeri girmiş, biraz etrafı dağıtmış, çıkamayınca dışarıya koşmuş, koşarken yorulmuş ve uyuyakalmıştı.

Düşün,
Karar Ver

B. Aşağıdaki metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını bularak verilen boşluklara yazınız.

1.

Ülkemizde son on beş yılda yapılan nüfus incelemelerine göre ülke nüfuzumuz yaşlanmaktadır. 2000-2010 yıllarında genç nüfus oranı %60 iken 2010-2015 yılları arasında bu oran %40'a gerilemiştir. İncelemelerden anlaşılıyor ki 2030 yılına kadar genç nüfus oranı %20'lere gerileyecek. Bu, yeterli iş gücünün bulunamaması gibi faktörlerle birlikte pek çok alanı da etkileyecektir.

2.

Mevlana "İnsanların kusurlarını örtmede gece gibi ol." diyor. Kusurları, hataları araştırmak, ortaya çıkarmak bizim işimiz olmamalı. Yine Mevlana "Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol." diyor. Bize bu kadar nimet veren ancak yine ayaklarımızın altına serilen toprak gibi. . .

3.

Ömer Seyfettin olay öyküleri ya da Maupassant tarzı dediğimiz öyküler yazarken Sait Faik durum, kesit hikâyesi denilen Çehov tarzı öyküler yazmıştır. Farklı dönemlerde yaşayan bu hikâyecilerimiz Türk edebiyatının hikâye türünde en ünlü ve başarılı yazarlarındandır.

Düşün,
Yorumla

C. Düşünceyi geliştirme yollarından istediğinizi seçerek bunların kullanıldığı metinler oluşturunuz. Altta kutucuklara da kullandığınız düşünceyi geliştirme yolunun adını yazınız.

1.

2.

3.

1 ve 2. soruları aşağıdaki metne göre yanıtlayınız.

Ben bu köyden giderken boyları bir metreyi bulmayan dere boyundaki söğütler şimdi ufuklara yelken açmış. Onları ilk gördüğümde zamanın ne kadar çabuk geçtiğini bir kez daha gördüm. Ağaçların gölgesinde baharı dinliyorum. Yemyeşil çayırılar, derenin şırıl şırıl akan suyu, güzelim bahar rüzgârıyla kır çiçeklerinin kokusu geliyor burnuma. Tarlada çalışanların çapa seslerini duyuyorum. Beyaz sıvalı evler, kırmızı kiremitler, uzayıp giden patika yollarla yakındaki köylerden birini daha görüyorum.

1. Bu metinde hangi anlatım biçimi ağır basmaktadır?

- A) Betimleme B) Öyküleme
C) Tartışma D) Açıklama

2. Metinde aşağıdaki duyulardan hangisine yer verilmemiştir?

- A) Görme B) Koklama
C) Tatma D) İşitme

3. Burada insan neye bakacağını şaşıyor. Mimariye mi, dağlara mı, göle mi? Köyün her yanı bir estetik mucizesi. Üçgen çatılı zarif evleri, heybetli dağları ve bu güzellikleri ayna gibi yansıtan gölüyle masal kitabından çıkmış gibi. Bu köy için buz dağı benzetmesi yerinde olur. Çünkü görünenden fazlası yerin altında. Köyü çevreleyen dağlar dünyanın en eski tuz madenine ev sahipliği yapıyor. Köyün devamındaki antik kentte de tarih öncesi dönemden kalan pek çok eser bulabilirsiniz.

Bu metnin anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleme B) Betimleme
C) Tartışma D) Açıklama

İPUCU

» “Verilen metinde okuyucunun gözünde bir resim oluşturacak şekilde anlatım yapılıyorsa betimleme tekniğinden yararlanılmış olur. Betimlemelerde gözlem gücünden yararlanılır ve sıfatlara yer verilir.

4. Bu şehirde bilmediğim, daha önce hiç gitmediğim bir mahalleydi burası. Osmanlı'nın son döneminden kalma evleri görünce şaşırdım. Bu evler öylesine eskimiş ki dökülüyor sanki: Tahtaları çürümüş, cilaları atmış, merdivenleri yıkılmak üzere. . . İnsanlar hâlâ bu evleri onarıp yaşam savaşı veriyor. Mahallenin sokakları toz içerisinde. Bir aracın geçmesi, tozun evlerin kırık camlarından içeri girmesine yetiyor.

Metnin anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleme B) Betimleme
C) Tartışma D) Açıklama

5. İlk ve ortaöğretim okullarında televizyon izleme oranları ile ilgili bir araştırma yapılmış. 12 ilde 48 okulda ve 93 öğrencinin katılımıyla bir anket uygulanmıştır. Ankete göre “Günde kaç saat TV izliyorsunuz?” sorusuna cevap aranmıştır. 1–3 saat televizyon izleme oranının arttığı gözlenmiştir. Televizyon izleme 18–21 saatlerinde en yüksek orana ulaşmaktadır.

Bu metinde düşünceyi geliştirme yollarından hangisi kullanılmıştır?

- A) Tanık gösterme
B) Benzetme
C) Tanımlama
D) Sayısal verilerden yararlanma

6. Refik Halit Karay, Türk edebiyatının en değerli ve en renkli kişilerinden biridir. Hikâye ve roman türünde pek çok eser vermiştir. Özellikle, Memleket Hikâyeleri ve Gurbet Hikâyeleri onun en bilinen eserlerindendir. Edebiyatımızda ilk kez Anadolu'yu tanıtan eserleri gözleme dayanır. Tasvir ve benzetmelere eserlerinde yer vermiştir. Sade ve akıcı bir dile sahiptir.

Verilen metnin anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Tartışma B) Açıklama
C) Benzetme D) Öyküleme

7. Tekir, bahçeye doğru açık bulduğu kapıdan fırlayınca ben de kendimi dışarı attım. Bu kedi böyle şeyler yapmazdı ne oldu da kaçtı böyle bilemiyorum. Uysal bir hayvandı. Onu ihmal etmeye başlamıştım. Sanırım bana tavrı da bu yüzden. Beni cezalandırmaya çalışıyor, şimdi anlıyorum. Bahçede de yok, nereye gitti derken işte buldum. Kiraz ağacının dallarına sığınmış.

Bu metnin anlatımında hangisi ağır basmaktadır?

- A) Tartışma B) Açıklama
C) Betimleme D) Öyküleme

8. Küçük bir bahçe... İçerisinde, elma, erik, kayısı, badem, nar, ayva, portakal... Daha sayamadığım sıra sıra birçok ağaç dikilmiş. Ağaçların ortası boşluk, buraya da mevsimine göre sebze yer verilmiş. Bahçenin kenarında uzun zamandan sonra yapılabilmiş bir havuz durur. Ağaçların bitiminde çiçekler başlar. Hem de kaç türdür sayamam. Çiçeklerden sonra nihayet dedem ve anneannemin evi görünür.

Bu metin hangi anlatım biçimiyle yazılmıştır?

- A) Öyküleme B) Betimleme
C) Açıklama D) Tartışma

9. Kakao, çikolata yapımında kullanılan bir bitki türüdür. Doğal yetiştirme alanı Güney Amerika, Batı Hint Adaları ve Batı Afrika'dır. Ilık iklimlerde, düzenli yağmur alan verimli topraklarda yetişir. Avrupa'da süt ile kullanılmaya başlanmasından itibaren kısa sürede popüler olmuştur. Kakao tozu zamanla kakao yağıyla karıştırıldı ve günümüzdeki çikolata ortaya çıktı. Ağacının tohumları mayalanma ve kurutma gibi işlemlerden geçerek kavrulup un hâline getirilir. Sonra da toz hâlindeki şeklini alır. Evlerimize ulaştığında ise kullanımı size kalır.

Paragrafın anlatım biçiminde aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Tartışma B) Açıklama
C) Betimleme D) Öyküleme

İPUÇU

» Olay, yer, zaman ve kişilerin bulunduğu anlatım biçimine öyküleme denir. Öyküleme anlatım biçiminde olaylar akış hâlinde devam etmektedir.

10. Geçenlerde bir köşe yazısı okudum. Yazar, bir düşünceden bir düşünceye geçmeyi eleştirmiş. Ne var bunda? Kendisi sabahtan akşama kadar aynı konuyu düşünüyor sanırım. Peki bu mümkün mü? Sabit fikirli gibi aynı şeyi düşünmek insanı gereğinden fazla yorar ve bu durum kişinin psikolojisini de etkiler.

Bu metinde hangi anlatım biçimi ağır basmaktadır?

- A) Tartışma B) Betimleme
C) Açıklama D) Öyküleme

11. Gezilip görülen yerlerin anlatıldığı yazı türüne gezi yazısı denir. Edebiyatımızda gezi yazısı Osmanlı Dönemi'ne kadar uzanır. Evliya Çelebi ilk olmamakla birlikte o dönemin en ünlü gezi yazarlarından olmuştur. "Seyahatname" adlı eserinde gezip gördüğü yerleri etkileyici şekilde anlatmıştır. Eser on bir ciltten oluşur. Uzunca bir zaman diliminde tamamlanmıştır. Evliya Çelebi seyahate gördüğü bir rüya üzerine başladığını eserinin giriş kısmında açıklamıştır. Yer yer fantastik unsurlara da yer verildiğinden okurken insanın yüzünde tebessüm oluşur.

Bu metinle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tanımlama yapılmıştır.
B) Nesnel anlatımlara yer verilmemiştir.
C) Açıklayıcı bir anlatımla yazılmıştır.
D) Kelimeler çoğunlukla gerçek anlamlıdır.

1. Bilgi verme amacıyla yazılan metinlerde açıklayıcı, herhangi bir görüşü savunup fikirleri değiştirmek için yazılan metinlerde ise tartışmacı anlatım biçiminden yararlanılır.

Buna göre aşağıdaki metinlerin hangisinde diğerlerinden farklı bir anlatım biçiminden yararlanılmıştır?

- A) Sonbahar ekinoksu, aynı zamanda güz ekinoksu olarak da adlandırılır. Her yıl 21 Eylül ile 24 Eylül arasında bir zamanda gerçekleşir. kuzey yarım küredeki sonbaharın ilk gününü belirtir. Tersi de eylül ekinoksunun ilkbaharın ilk gününü işaret ettiği güney yarım kürede geçerlidir.
- B) Biyosfer, yerin en önemli yaşam sistemlerinden biridir. İsmin kökenine bakarak, ona yaşam küresi ya da canlılığın küresi diyebiliriz. Genelleme yapacak olursak canlılığın yaşadığı tüm ortamlar gezegenimizin biyosferini oluşturur. O nedenle birçok değişik ortam, diğer anlamıyla ekosistem, biyosferin içinde yer alır.
- C) El-Cezeri, Antik Yunan bilginlerinin mekanik alanındaki çalışmalarını özümseyen ve daha da geliştiren İslam uygarlığındaki mühendislik geleneğinin temsilcisidir. 9. yüzyılda Abbasiler Dönemi'nin bilim, sanat ve düşünce merkezi Bağdat'ta yaşamış Benû Musa'yla süren bu geleneğin, Cezeri ile doruğa ulaştığı kabul edilir.
- D) Kitaptan niçin korkarlar? Bunu bir türlü anlayamadım. Kitaptan korkmak, insan düşüncesinden korkmak, insanı kabul etmemektir. Kitaptan korkan adam, insanı mesuliyet hissinden mahrum ediyor demektir. "Bırak, senin yerine ben düşünüyorum!" demekle, "Falan kitabı okuma!" demek arasında hiçbir fark yoktur.

2. Muayene odasında onu kısacık boyuyla tostoparak bir adam olan Sağlık Memuru Sergey Sergeyeviç karşıladı. Bu adam sinekkaydı tıraşı, bakımlı, semiz yüzü, yumuşak, kıvrak hareketleri, üstünde bol duran yeni takım elbisesiyle sağlık memurundan çok kerli ferli bir senatörü andırıyordu. Doktormuşçasına beyaz boyun bağı takıp kasabada pek çok hastaya baktığı için kendini, özel hastaya gitmeyen Andrey Yefimoviç'ten daha bilgili sayardı.

Yukarıdaki metinle ilgili,

- I. Bir varlık veya kavramın özelliği başka bir varlık veya kavramın özelliğiyle açıklanarak benzetmeye başvurulmuştur.
- II. İki ya da daha çok sayıda kavram veya varlığın birbirine benzeyen ve benzemeyen yanları ortaya koyularak karşılaştırmaya başvurulmuştur.
- III. Bir nesne veya varlığın özellikleri eksiksiz olarak belirtilerek tanımlamaya başvurulmuştur.
- IV. Ele alınan konuyu, ileri sürülen düşünceyi somutlamak, açıklamak, doğruluğunu kanıtlamak için örneklendirmeye başvurulmuştur.

maddelerinden hangileri söylenemez?

- A) I ve II. B) II ve III.
C) II ve IV. D) III ve IV.

İPUCU

3. Anlatılanların zihinde canlandırılması için betimleyici; bir olayın yer, zaman, kişi belirtilerek aktarılması için ise öyküleyici anlatım biçiminden yararlanılır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde farklı bir anlatım biçiminden yararlanılmıştır?

- A) Hastanenin sarı Amerikan çarşafı arasında onun da yüzü ölü sarılığı bağlamıştı. Başucunda doktorun, sürahinin üzerine mendil örtterek gölgelendirdiği mum, küçük odanın eşyası üzerinde bir ışık hayali gibi uçuyordu.
- B) Saka kuşu, çevresini kuşatan mat siyaha teslim olmuş küçük gözlerini bize dikip, parlak ve keskin yanan gözleriyle bakarak, başını hışımla titretip çarparken, ince bacaklarıyla, korkmuş bir şekilde kafesin tavanına tutundu.
- C) Uçakla, gene aşağıya kâğıt atmaya başladılar. Sanki havadan kudret helvası yağıyormuş gibi kapışan kapışana... Alan bir süre kâğıdı okumaya çalışıyor, sonra beceremeyip katlıyor ve bir muska gibi kuşağının içine yerleştiriyordu.
- D) Belki de hayatının en güzel vakitlerini bu kitabevi geçirmekteydi. Kitabevi ise duvara bitişik tahtadan uzun bir oturak dışında, oturmak için herhangi bir şeyin bulunmadığı, şekli ve rengi olmayan bir parça halı döşeli, çevresi rutubetli, köhne ve dört köşeli bir yerdi.

4. Bir grup bilim insanının *Physical Review Letters* dergisinde yayımladıkları bir makalede, ses dalgalarının kütleye sahip olduğu ve seslerin yer çekiminden doğrudan etkileneceği görüşü kuramlaştırıldı. Bilim insanları, ses dalgalarının bir ortamda taşınmasından sorumlu yapı olan kolektif uyarımların, yer çekimi alanı içinde çok küçük bir kütle sergileyebileceğini öne sürdüler. Makaleye öncülük eden Kolombiya Üniversitesinden Angelo Esposito, bunun gibi klasik fiziğe ilişkin bilgilerin uzun zamandır biliniyor olmasını beklerdiniz ancak bu durum neredeyse tesadüfen rastladığımız bir şeydi, diyor.

Yukarıdaki metinde hangi anlatım biçiminden yararlanılmıştır?

- A) Açıklama B) Tartışma
C) Öyküleme D) Betimleme

5. Einstein 1905 yılında yazdığı makaleyle özel göreliliği fiziğe kazandırmıştı. Bu kuramın en ünlü sonuçlarından biri kütle ile enerjinin eşdeğerliği idi: $E = mc^2$. Einstein'a kadar bir cismin kütlesi sadece o cisimdeki madde miktarının ölçüsü olarak görülüyordu. 1905'ten sonra kütle cismin enerji içeriğinin de ölçüsü olmuştur. Hareketsiz hâlde duran bir cisim, bir kütle enerjisine sahiptir. Bu denklemdeki c , iki kavramı (enerji ve kütle) birleştiren evrensel ışık hızı sabitidir ki ışığın hiçbir rol oynamadığı süreçlere bile dâhildir artık.

Bu metin için aşağıdakilerden hangisi söylenmez?

- A) Bilgi vermek amacıyla ele alınmıştır.
B) Bir kavram ya da durumun benzer ya da farklı yönleri kıyaslanmıştır.
C) Ele alınan konuyu somutlaştırmak, açıklamak için örneklendirmeden yararlanılmıştır.
D) Anlatılan düşünce başkasının düşüncesiyle desteklenmiştir.

İPUCU

» Bir görüşü savunmak amacıyla yazılan metinlerde tartışmacı anlatım kullanılır. Unutulmamalıdır ki tartışmacı anlatımda öznellik hakimdir.

6. Genel olarak Divan Edebiyatı Dönemi'nde eleştirinin olmadığı, bizde eleştirinin Tanzimat Edebiyatı Dönemi ile başladığı söylenir. Bunda tabii ki yeni olanın eskiyi eleştirmesinin büyük bir payı vardır. Ancak kabul edilmesi gereken sadece bizde değil, Batı'da da sistemli bir edebî eleştiri anlayışının XIX. yüzyılda başladığıdır. Eleştiri, bu yüzyılın başı itibarıyla gerçek kimliğine doğru ilerler. Görüldüğü gibi edebî eleştirinin bir tür olarak var oluşu XIX. yüzyıl sonrasındır. Bu durum sadece bizde değil diğer milletlerde de böyledir. Bundan dolayı Divan Edebiyatı Dönemi'nde bir tür olarak eleştiriyi aramaktansa o dönemin kendi değerlerine göre oluşturulmuş olan eleştiri anlayışına bakmalıyız. O zamanı kendi dünyaya görüşü, hayat algısı etrafında ele almalıyız.

Yukarıdaki metin için hangisi söylenebilir?

- A) Anlatılanların zihinde canlandırılmasını amaçladığı için betimlemekten yararlanılmıştır.
B) Bir görüşü savunmak amacıyla yazıldığı için tartışmadan yararlanılmıştır.
C) Herhangi bir konuda bilgi vermek amacıyla yazılmış olmasından dolayı açıklamadan yararlanılmıştır.
D) Herhangi bir olayı anlatmak için yazılmış olmasından dolayı öykülemekten yararlanılmıştır.

1. Bundan 130 yıl önce sıtma hastalığına yakalanan Pekin Üniversitesi Rektörü Wang Yirong, o dönemde yaygın olan bir gelenekten hareketle, ilacına katmayı düşündüğü bir hayvan kemiği fosili satın alabilmek için eczaneye başvurur. Çin'de her büyük eczanede bulunabilen ve inanışa göre şifa kaynağı olarak gösterilen bu fosillere "ejderha kemiği" denilmektedir. Profesör Wang, fosilin üzerinde birtakım işaretler gördüğünde bunun eski bir Çin yazısı olduğunu hemen anlar. Çünkü Profesör Wang, aynı zamanda bir eski Çin yazısı uzmanıdır. İyileştikten kısa bir süre sonra arkeolog arkadaşlarıyla fosillerin bulunduğu Anyang köyünü ziyaret eder ve üzerinde yazı ile işaretler bulunan yüzlerce kemik fosiliyle Pekin'e döner. Bu keşif, sadece tam 70 yıl sürecek olan yeni bir kazı çalışmasının değil; aynı zamanda modern Çin arkeolojisinin de temellerini atmıştır. Nitekim 1928-1937 yıllarında sürdürülen arkeolojik çalışmalar, başka önemli bulgular da ortaya çıkarır. Ancak esas bulgular 1976 yılında ortaya çıkacaktır. Bir demir yolu inşaatı sırasında işçiler, tarih yazımını değiştirecek önemli bir kalıntıyı, Shang Hanedanı'nın başkenti olan Yan'ı ortaya çıkarmışlardır. Böylece bilim insanları, Çin'e ait metinlerde yer verilen ama kanıtlanamayan birçok bilgiyi doğrulatabilmişlerdir.

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bir düşünce başka birinin düşüncesiyle desteklenmiştir.
 B) Bir kavramın belirgin özelliği verilerek tanımı yapılmıştır.
 C) Düşüncüyü somutlamak ve açıklamak için örneklendirmeye başvurulmuştur.
 D) Bir kavramın özelliği başka bir kavramın özelliğiyle açıklanarak benzetmeye başvurulmuştur.

2. Yaklaşık bir yıl önceydi. ABD'nin California eyaleti ile Hawaii Adaları arasında, Büyük Okyanus'un yüzeyinde, 1,6 milyon km²'lik bir alana yayılmış hâlde yüzen Büyük Pasifik Çöp Girdabı'yla ilgili yazılar ve fotoğraflar haber sitelerine yansımış, hepimizi dehşete düşürmüştü. İki Teksas eyaleti büyüklüğündeki bu yığın tahminlere göre 45 ila 129 ton plastik içeriyordu. Şimdilerde bu devasa plastik adanın ya da midesi garip çöplerle dolduğu için beslenemeyip ölen deniz kuşlarının, çeşit çeşit balığın, hatta balinaların aslında felaketin görünür kısmı olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. İşin bir de mikro düzeyde ilerleyen boyutu var ki, ne denetlenmesi ne de tespit edilmesi okyanusta yüzen çöplerinki kadar kolay değil.

Yukarıdaki metinde hangi anlatım biçiminden yararlanılmıştır?

- A) Anlatılanların zihinde canlandırılması amaçlandığından betimleyici anlatım biçimi kullanılmıştır.
 B) Herhangi bir olayı anlatmak için yazıldığından öyküleyici anlatım biçiminden yararlanılmıştır.
 C) Herhangi bir konuda bilgi vermek için yazıldığından açıklayıcı anlatım biçiminden yararlanılmıştır.
 D) Anlatılan düşüncüyü savunmak; bir fikri değiştirmek için yazıldığından tartışmacı anlatım biçiminden yararlanılmıştır.

İPUCU

3. • Bir varlığın özelliğini başka bir varlığın özelliğiyle açıklamaya benzetme denir.
 • Bir varlık veya kavramın benzer ya da farklı özelliklerinin kıyaslanmasına karşılaştırma denir.
 • Ele alınan düşüncüyü somutlaştırmak, açıklamak ve düşüncüyü etkili kılmak için kullanılan anlatım yoluna örneklendirme denir.
 • Bir kavram veya varlığın niteliklerini eksiksiz olarak tanıtmaya tanımlama denir.

Ağustos ortasından ekime kadar döngeler kırmızıdır. Bir kırmızı sis, bir kırmızı bulut gibi bozkırın üstüne çöker. Ardından gün verilmiş. Bir kırmızı yol, uzun, dalgalı bir şerit, bir turna katarı, çığlık çığlığa geçen bir kuş sürüsü gibi açılır kapanır, iner çıkar, toplanır dağılır. Deli yeller önünde bozkırı bir uçtan bir uca dolanır. Yaramaz bir çocuk gibi bir yerde durmaz. Döngeler bozkırın en önemli bitkisi, dikenidir. Yazın tatlı bir yeşildeyken dikenleri kadar kökleri de sağlamdır. Görünüşü bozkıra can verir, hayat bağışlar. Kuruyunca kökü zayıflar, dikenleri sertleşir daha da. Esen yellerin önüne bir yolcu olur düşer sonra. Orta günden sonra yeller iyice azalır. Döngeler de... Ve döngelerin rengi açılır "altın"a dönüşür.

Yukarıdaki açıklamaya göre bu metin hangi düşünceyi geliştirme yolu ağır basmaktadır?

- A) Tanımlama
 B) Benzetme
 C) Karşılaştırma
 D) Örneklendirme

4. Gecenin saat biri... Yaşlı bir kız olan Ebe Marya Petrovna Koşkina'nın kapısında silindir şapkalı, uzun boylu bir adam duruyor. Mevsimlerden güz, o nedenle karanlıkta adamın elleri, yüzü seçilmiyor ama öksürmesinden, çığırının ipini çekişinden onun etkileyici, saygı uyandırıcı, oturaklı biri olduğu anlaşılıyor. Çıngırak üç kez çaldıktan sonra kapı açılıyor ve Marya Petrovna beliyor. Elinde tuttuğu yeşil abajurlu küçük lamba, çilli, uyuklu yüzünü, başörtüsünün altından çıkan seyrelimiş kızıl saçlarını yeşile boyuyor.

Yukarıdaki metinle ilgili hangisi söylenebilir?

- A) Herhangi bir konuda bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.
B) Bir varlığın özelliği başka bir varlığın özelliğiyle açıklanmaya çalışılmıştır.
C) Kavram ve durumlar arasında kıyaslama yapılmıştır.
D) Anlatılanların zihinde canlandırılması amaçlanmıştır.

5. İsmi kökenine bakarak biyosfere yaşam küresi ya da canlılığın küresi diyebiliriz. Genelme yapacak olursak canlılığın yaşadığı tüm ortamlar gezegenimizin biyosferini oluşturur. O nedenle birçok değişik ortam, diğer anlamıyla ekosistem, biyosferin içinde yer alır. Ekosistemler organik ve inorganik sistemlerin iç içe olduğu büyük yaşam alanlarıdır. Terrestrial (karasal) ekosistemler, aquatik (sucul) ekosistemler, atmosferik ekosistemler gibi sınırları son derece geniş ve bir yerde sınırların birbirinin içine girdiği, yaşam ve canlıların birbirleriyle ve değişik yönleriyle ilişkide olduğu sınır kabul etmeyen ortamlardır. Sözgelimi okyanuslar, sınırları belirlenemeyen devasa ekosistemlerdir ki kendi içinde birçok alt kategoriye ayrılır. Keza karasal ekosistemlerin en büyüklerinden biri olan çöl alanları da öyledir.

Yukarıdaki metin için hangisi söylenemez?

- A) Bir kavram veya olay temel niteliğiyle belirtilmiştir.
B) Ele alınan konu örneklerle somutlaştırılmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır.
C) Kavramlar ve varlıkların benzer ve farklı özellikleri kıyaslanmıştır.
D) Ele alınan düşünce savunulmaya, fikirler değiştirilmeye çalışılmıştır.

İPUCU

» "Nedir?" sorusuna cevap veren cümlelere tanım cümlesi denir. Bir paragrafta tanım genellikle giriş kısmında yapılır.

6. Ev, hacizciler geldikçe boşalmıştı. Ne uyuyacak yatak ne de izleyecek televizyon... Her akşam eve gelip keyif yaptığı, üstüne uzandığı kanepesini sağa sola çarpa çarpa götürmüşlerdi. Sanki ona vuruyorlar gibi hissetmişti. Soğuktan şikâyet edip yaktığı sobası, giydiği kazak bile yoktu artık. Hasta olurum diye her gün şikâyet ettiğine şimdi nasıl da razı olmuştu. Artık kime şikâyet edebilirdi ki... Sadece geçmişten kalan izlerin hatıraları ile zemine uzanmış ve nihayet yorulup uyuyakalmıştı.

Yukarıdaki metinde hangi anlatım biçiminden yararlanılmıştır?

- A) Tartışma B) Betimleme
C) Öyküleme D) Açıklama

7. Londra Konferansı'na gidenlerden telgraf gelmişti. İngilizler, San Remo kararlarında diyorlar... Hâlâ bizim başarabileceğimize ihtimal vermiyorlar, bunu kanıtlamaya çalışıyorlardı. Oysaki daha 28 gün önce, herkesi şaşkınlığa uğratan, beklenmeyen bir zafer kazanılmamış mıydı? Bir Yunan ordusu İnönü Ovası'nda bozguna uğratılmıştı. Bu haber meclise geldiğinde, bütün arkadaşların gözleri parlamış, kalplerde henüz ışıltı soluk olan ümitler şahlanmıştı. Kazanılan zafer umutları yeşertmişti ama... Bu telgraf hayal kırıklığının belgesi olarak ortada duruyordu.

Yukarıdaki metinde hangi anlatım biçiminden yararlanılmıştır?

- A) Açıklama B) Öyküleme
C) Betimleme D) Tartışma

Bilgi Hazinesi

- Her paragrafta giriş, gelişme ve sonuç bölümü bulunur. Bunların da kendilerine göre özellikleri vardır. Paragraf oluşturulurken bu özelliklere dikkat edilmelidir.
- Giriş bölümünde konuyla ilgili bir tanım yapılır, kendisinden önce bir ifadenin olabileceğini gösteren “bu, bu nedenle, bundan dolayı, da” gibi ifadeler yer almaz.
- Gelişme bölümü açıklama ve örneklerle konunun genişletildiği bölümdür.
- Sonuç bölümünde ise örnek ve açıklamalarla genişletilen konu, kesin yargılara bağlanır. “Sonuç olarak, kısaca, öyleyse” gibi ifadeler bulunur.
- Düşüncenin akışını bozan cümle ve paragrafı ikiye bölme soruları, gelişme cümleleriyle ilgilidir. Konu dışına çıkan cümle akışı bozar. Paragrafı ikiye bölme sorularında ise yeni bir konuya başlanan cümleden itibaren yeni bir paragraf oluşturulmalıdır.

A. Aşağıda karışık olarak verilen cümlelerle anlamlı bir metin oluşturulduğunda sıralama nasıl olur?

a.

1. Ayaklarımızın altındaki toprak, trenin etkisiyle sarsıldı.
2. Vagonlara yüklenmiş toprakların üzeri örtülmüştü.
3. Bu iki lokomotifin ardından üstü açık vagonlar görüldü.
4. İki uzun ve keskin düdük sesiyle tren yaklaştığını belli etti.
5. Art arda koşulmuş iki lokomotif, büyük bir uğultuyla geçti.

.....

b.

1. Bir gün, balıkçı kahvesinin önünde akasyanın dalına asılmış bir dülger balığı gördüm.
2. Böyle bir oynama hiç görmemiştim.
3. Dülger balığının rengi denizden çıktığı zamandaki gibi parlaktı.
4. İncecik, ipekten bile yumuşak zarları titreyip duruyordu.
5. Bir görünmez rüzgârın oyununa benziyordu.

.....